

İşıqlı sabahlar üçün, parlaq bir gələcək üçün,
çiçəklənən millət üçün, səsi dünyaya yayılacaq bir
gənclik üçün, **düşünərək yaşayanlar üçün**, xoşbəxt bir
ailə üçün, sevincli qəlblər üçün, gülən üzlər üçün,
heyat səhifələrimizi parlaq imza sahiblərinin
qələmi ilə yazmaq üçün

parlaq imzalar

Kitabın sahibi: _____

Oxu tarixi: _____

ZƏMANƏMİZİN QƏHRƏMANI

MİXAİL LERMONTOV

Rus dilindən tərcümə:

Cabbar Məcnunbəyov

Koordinator:	Amin
Tərcüməçi:	Cabbar MƏCNUNBƏYOV
Redaktorlar:	İlyas ƏFƏNDİYEV (<i>Sovet dövründə redaktə edən</i>) Fərid HÜSEYN
Korrektorlar:	Flora ƏLİYEVƏ İlahə ƏHMƏDOVA
Tərtibatçı:	Zülfü XƏLİLOV
Art direktor:	Ramin HƏSƏNƏLİZADƏ
Dizayner:	Bayram QAFAROV

Михаил Юрьевич Лермонтов
ГЕРОЙ НАШЕГО ВРЕМЕНИ

Mixail Yuryeviç Lermontov
ZƏMANƏMİZİN QƏHRƏMANI

Bakı, "Parlaq İmzalar" Nəşriyyatı – 2022, 216 səh.

© İlya Qlazunovun tiqoqrafiyası / 1840

© Parlaq İmzalar MMC / 2022

Kitabın bütün hüquqları qorunur. İcazəsiz olaraq hər hansı vasitə ilə nəşri və yayımlanması qadağandır.

Parlaq İmzalar Nəşriyyatı | 114
Klassiklər seriyası | 21

www.parlaqimzalar.az
info@parlaqimzalar.az
[f](https://www.facebook.com/parlaqimzalar) [@](https://www.instagram.com/parlaqimzalar) /parlaqimzalar
0559697259 / 0559897259

Mətbəə: "Şərq-Qərb" ASC
Çap tarixi: 15.01.2022
Sifariş: 0063

Mixail Lermontov 1814-cü il oktyabrın 14-də Moskvada anadan olub. O, yeniyetməlik dövründə Puşkin və Bayronun təsiri ilə şeirlər yazıb. 1831-ci ildə Moskva Universitetinin Ədəbiyyat fakültəsinə qəbul olub. Lakin burada təhsilini tamamlaya bilməyib. Sankt-Peterburqa gedərək hərbi məktəbdə oxuyub.

Lermontov yaradıcılığa şeirlə başlayıb. Puşkinin ölümünə həsr etdiyi “Şairin ölümünə” şeiri (1837) böyük şairin həm məşhurlaşmasına, həm də çar I Nikolayı və kübar dairələri narahat etdiyi üçün Qafqaza sürgün edilməsinə səbəb olub. Bu şeirlə Lermontov “Puşkinin varisi” adını qazanıb.

1840-cı ildə Rusiyanın ilk sosioloji-psixoloji romanı sayılan “Zəmanəmizin qəhrəmanı” romanı çap olunub. Bununla da yazıçı şöhrətinin zirvəsinə çatıb.

M. Lermontov 1841-ci il iyulun 27-də Nikolay Martınov adlı hərbcı ilə duələ çıxıb və həmin duələ də öldürülüb.

Cabbar Məcnunbəyov 1912-ci il iyunun 20-də İrəvan qəzasında anadan olub. Tərcüməçi Turgenev, Tolstoy, Balzak, Mayn Rid, Jül Vern kimi böyük yazıçıların əsərlərini Azərbaycan dilinə çevirib. O həmçinin dramaturq kimi də fəaliyyət göstərib. “Böyük məhəbbət”, “Dostların kələyi”, “Məhəbbətin hökmü” onun əsas pyeslərindən sayılır.

Tərcüməçi-dramaturq 1 fevral 1967-ci ildə dünyasını dəyişib.

Mündəricat

Müqəddimə	9
Birinci Hissə	11
I. Bela	13
II. Maksim Maksimiç	61
Peçorinin gündəliyi	
Ön söz	74
I. Taman	76
İkinci Hissə	91
II. Knyajna Meri	93
III. Fatalist	98

Müqəddimə

Hər bir kitabda müqəddimə birinci və eyni zamanda sonuncu məsələdir; bu ya əsərin məqsədini izah etmək, ya da tənqidlərə qarşı bəraət qazanmaq və ya onlara cavab vermək məqsədi güdür. Lakin, adətən, oxucular əxlaqi tərəfə əhəmiyyət vermədiklərindən və jurnal hücumlarına biganə qaldıqlarından müqəddimələri oxumurlar. Təəssüflər olsun ki, bu məsələ xüsusilə bizdə belədir. Camaatımız hələ o qədər təcrübəsiz və sadədildir ki, hansısa təmsilin sonunda əxlaqi nəticə olmayanda onun mənasını anlamır. Camaatımız zarafatı tutmur, kinayəni duymur – bir sözlə, insanlar tərbiyə edilməyib. Onlar hələ də bilmir ki, ləyaqətli cəmiyyətdə və ibrətamiz kitabda açıq söyüşə yer verilə bilməz və hal-hazırda ziyalılar daha kəskin, demək olar ki, gözə görünməyən, bununla belə, yaltaqlıq pərdəsi altında qarşısalınmaz, qəti zərbələr endirən müdhiş bir alət ixtira ediblər. Camaatımız bir-birinə düşmən dövlətlərin iki dost diplomatın söhbətinə qulaq asaraq onların dostluq naminə öz xalqlarını aldatdıqlarına inanan əyalət adamına bənzəyir.

Bədbəxtlikdən, bu kitab hələ bu yaxınlarda bəzi oxucuların, hətta jurnalların etimadını sözün tam mənası ilə qazandı. Bəziləri Zəmanəmizin Qəhrəmanı kimi əxlaqsız bir adamın onlara örnək göstərilməsin-

dən, doğrudan da, çox incidilər; bəziləri isə çox incə şəkildə qeyd etdilər ki, yazıçı özünün və tanışlarının portretini çəkib... Nə qədər köhnəlmiş və miskin bir zarafat! Nə edəsən, görünür, Rusiya elə yaradılıb ki, burada belə mənasız şeylərdən başqa hər şey yenilənir. Çətin işdir ki, bizim füsunkar nağıllarda insan şəxsiyyəti təhqir olunmasın.

Möhtərəm ağalar, Zəmanəmizin Qəhrəmanı, doğrudan da, bir portretdir, lakin tək-cə bir adamın portreti deyil: bu bizim bütün nəslin adət halını almış nöqsanlarını təcəssüm etdirən portretdir. Siz yenə də mənə deyəcəksiniz ki, insan bu qədər səfeh olmaz. Mən də sizə deyirəm ki, əgər bütün aqibəti faciəli və romantik zalımların varlığının mümkünlüyünə inanırsınızsa, bəs Peçorinin real bir adam olduğuna niyə inanmırsınız? Siz bundan daha müdhiş və miskin uydurmalara heyran qaldığınız halda, bəs nə üçün bu xarakterə (o hətta bir uydurma olsa belə) acımırsınız? Bəlkə, bu, Peçorinin sizin arzu etdiyinizdən daha çox real olmasından irəli gəlir?..

Deyəcəksiniz ki, əxlaq bundan bir şey qazanmır... Bağışlayın. Bəsdirin insanlara şirin şeylər yedirtiniz, bu şirnilər onların mədəsini pozub: onlara acı dərmanlar, acı həqiqətlər lazımdır. Lakin bundan sonra zənn etməyin ki, bu kitabın müəllifi insan nöqsanlarını islah edən biri kimi müştəbeh bir xəyala düşüb. Allah onu bu cahillikdən saxlasın! Müəllif ancaq zəmanəmizin adamının şəklini öz bildiyi kimi çəkməkdən zövq alıb. Həm sizin, həm də özünün bədbəxtliyindən, o bu cür adamlara tez-tez rast gəlib. Xəstəliyin diaqnozunu müəyyənləşdirmək kifayətdir, onun necə müalicə edilməsinə gəlincə isə – bunu bircə Allah bilir!

BİRİNCİ HİSSƏ

I

Bela

Poçt arabası ilə Tiflisdən gəlirdim. Arabanın yarı yükü Gürcüstan haqqında yol xatirələri ilə dolu çamadan idi. Bu xatirələrin çox hissəsi, sizin bəxtinizdən, itmiş, çamadan və qalan şeylər isə, mənim bəxtimdən, salamat qalmışdı.

Koyşaur vadisinə çatanda günəş artıq qarlı dağ silsiləsinin arxasında gizlənirdi. Gecə düşənə qədər Koyşaur dağına çata bilmək üçün osetin¹ arabaçı yorulmadan atları qovur və var səsi ilə mahnı oxuyurdu. Bu vadi gözəl yerdir! Keçilməz dağlar, üzərindən yaşıl sarmaşıqlar asılmış və çinar ağacları ilə əhatələnmiş qırmızımtıl qayalar, köksündə sellər cıdır açmış sarı uçurumlar, yuxarıda, yüksəklərdə qarların qızılı rəngdəki saçqları, aşağıda isə qaranlıq və duman bürümüş dərədən qijilti ilə axan və bir başqa adsız balaca çayla qovuşan Araqva gümüş sap kimi uzanır, ilan qabığı kimi pırıldayır.

Biz Koyşaur dağının ətəyinə çatıb bir duxanın² yanında dayandıq. Bura iyirmiyə qədər gürcü və dağlı toplaşmış səs-küy salmışdı; yaxında gecələmək üçün bir dəvə karvanı dayanmışdı. Arabamı bu məlun dağa çıxartmaq üçün bir neçə öküz kirələməli idim, çünki

1 Osetinlər – əsasən, Gürcüstanda və Rusiyada yaşayan xalq – Tərc.

2 Duxan – meyxana – Tərc.

artıq payız gəlmiş, dağ sırsıra bağlamışdı – bu dağın vadisi isə təqribən iki verst uzunluğundadır.

Çarə yoxdu, mən altı öküz və bir neçə osetin tutdum. Osetinlərdən biri çamadanımı çiyinə aldı, qalanları isə, demək olar ki, yalnız çığır-bağır salaraq öküzləri aparmağa kömək etdilər.

Arabamın dalınca dörd öküz ağzına qədər yüklənmiş başqa bir arabanı çox asanlıqla çəkirdi. Bu məni təəccübləndirdi. Araba sahibi gümüşlə bəzədilmiş xırda Kabardin çubuğunu çəkə-çəkə arabanın ardınca gəlirdi. O, epoletsiz¹ zabit sürtükü² geymiş, başına qıllı çərkəz papağı qoymuşdu. Görünüşündən əlli yaşlarında bir adama bənzəyirdi; qarayanız çöhrəsi onun Qafqaz günəşinə çoxdan alışdığını göstərir, vaxtından əvvəl çallaşmış bıqları isə mətin yerişinə və qıvraq görkəminə yaraşmırdı. Yaxınlaşıb salam verdim. O, dinməzəcə baş əydi və havaya qatı tüstü buraxdı.

– Biz, deyəsən, yol yoldaşırıq?

O dinmədən təkrar baş əydi.

– Yəqin ki, Stavropola gedirsiniz?

– Elədir ki var... Hökumətə aid əşyaları aparıram.

– Zəhmət olmasa, deyin, niyə bu ağır arabanızı dörd öküz asanlıqla çəkir, amma mənim boş arabamı bu osetinlərin köməyi ilə altı öküz də apara bilmir?

O, bic-bic gülümsəyib mənalı nəzərlərlə mənə baxdı:

– Yəqin ki, Qafqaza bu yaxınlarda gəlibsiniz?

– Bir ildir, – cavabında dedim.

O, yenə gülümsədi.

1 Epolet – fərqlənmə nişanları olan, qızıl və ya gümüş bafta, saçaq və s. ilə bəzədilmiş, bir tərəfi girdə, xüsusi formalı poqon. 1917-ci ilədək Rusiyada zabit rütbəsinin nişanı – Tərc.

2 Sürtük – beli dar, uzunətəkli, ikibortlu kişi üst geyimi – Red.

– Nə var ki?

– Elə-belə! Bu asiyalılar çox hiyləgər adamlardır! Elə bilirsiniz qışqırmaqla öküzləri aparmağa kömək edirlər? Allah bilir, niyə bağırırlar, öküzlər də onların dilini bilirlər; istəyirsiniz iyirmi öküz qoşun, onlar öz dillərində bağırırsalar da, öküzlər yerlərindən tərpənməzlər... Yaman haramzadədirlər! Neyləyəsen?.. Gəlib-gedənlərdən pul qoparmağı sevirilər... Bu dələduzları qudurdublar! Görərsiniz, hələ sizdən araq pulu da alacaqlar. Amma daha onlara bələdəm, məni aldada bilməzlər!

– Çoxdan burada qulluq edirsiniz?

– Bəli. Mən burada Aleksey Petroviçin¹ vaxtından qulluq edirəm, – o, bir qədər təşəxxüslə cavab verdi.

– O, Liniyaya² gələndə mən podporuçik³ idim, – əlavə etdi, – onun zamanında dağlılarla vuruşda göstərdiyim şücaətə görə rütbəmi iki dəfə artırmışdı.

– Bəs indi nə işindəsiniz?

– İndi üçüncü sərhəd batalyonundayam. Bağışlayın, bəs siz?..

Mən kim olduğumu söylədim.

Söhbətimiz bununla bitdi və biz dinməzcə yolumuza davam etdik. Dağın təpəsində qar gördük. Günəş batdı, gecə, adətən, cənubda olduğu kimi aman vermədən gündüzün dalından yetişdi; qarın əks etdirdiyi işıqda yolu asanlıqla seçə bilirdik, yoxuş hələ qurtarmamışdısa da, yol artıq o qədər də dik deyildi. Çamadanımı arabaya qoymağı, öküzlərin yerinə at qoşmağı əmr etdim və dönüb son dəfə aşağıya, vadi-

1 Yermolov (Lermontovun qeydi)

2 Liniya – Qafqaz sərhəd qoşunu – Tərc.

3 Podporuçik – çar ordusunda hərbi rütbə – Tərc.

yə baxdım; dərələrdən dalğa-dalğa yüksələn qatı du-man vadini tamamilə örtmüşdü, oradan bir səs belə eşidilmirdi. Osetinlər haray-həşirlə məni əhatələyib araq pulu istədilər, lakin ştabs-kapitan¹ onların üstünə elə qəzəblə bağırırdı ki, bir göz qırpımında dağılışıdılar.

– Əclaf məxluq! – dedi. – Heç rusca çərəyin adını bilmirlər, amma “zabit, araq pulu ver!” sözlərini əzbərləyiblər. Məncə, tatarlar bunlardan yaxşıdır: onlar heç olmasa içən deyillər...

Stansiyaya hələ bir verst qalmışdı. Ətraf sakit, o qədər sakit idi ki, ağcaqanadın vızıltısından hara uçduğunu bilmək olurdu. Solda dərin dərə qaralırdı; dərədən o tərəfdə və bizim qarşımızda, qürubun son şəfəqlərinin hələ sönmədiyi solğun göy qübbəsində isə üstü qırıq-qırıq və qar qatları ilə örtülmüş dağların tünd-sürməyi² zirvələri canlanırdı. Qaranlıq göydə ulduzlar parıldadı və qəribə işdir, mənə elə gəldi ki, bunlar bizim şimaldakı ulduzlardan daha ucadadır. Yolun hər iki tərəfində yalın, qara daşlar dikəlik, bəzi yerdə qarların altından kollar boylanır, lakin bir quru yarpaq belə tərپənmirdi; təbiətin bu dərin yuxusu içərisində yorğun üç atlı poçt arabasının təkərlərinin cırıltısını, onların boyunlarındakı rus zınqırovlarının qarışıq zınqıltısını eşitmək adama xoş gəlirdi.

– Sabah gözəl hava olacaq! – dedim.

Ştabs-kapitan bir kəlmə də cavab vermədi və barmağı ilə düz qarşımızda dikələn hündür dağı göstərdi.

– Bu hansı dağdır? – soruşdum.

– Qud dağı.

1 Ştabs-kapitan – çar Rusiyası ordusunda: piyada, topçu və texniki hissələrdə poruçik ilə kapitan arasında zabit rütbəsi – Tərc.

2 Sürməyi – qara ilə göy arasında tünd rəng – Tərc.